

Zien, bewogen worden en in beweging komen

Prof. dr. Petri Embregts

20-6-2018

Zien, bewogen worden, in beweging komen

Kwaliteit van zorg- en hulpverlening vindt in de meest wezenlijke vorm plaats in een betekenisvolle relatie tussen de cliënt en de hulpverlener.

Zien

onze kijk op mensen met hulpvragen bepaalt in belangrijke mate de manier waarop vorm wordt gegeven aan hulp en ondersteuning

Beweging is een gevolg van het **geraakt worden**

Beweging krijgt vorm in de verbinding tussen:

- ➡ hulpverleners, cliënten en cliëntsystemen
- ➡ praktijk, opleiden en onderzoek

Wat vindt u belangrijk aan een hulpverlener?

Mensen met een verstandelijke beperking:

interesse tonen, complimenten geven, grenzen accepteren, aandachtig luisteren, cliënt vertrouwen geven en cliënt accepteren en respecteren

“Zij doet het op de manier zoals wij dat willen. Ze accepteert ons zoals wij zijn. Ze laat ons in onze waarde. Ze ziet ons niet als de verstandelijk gehandicapten, of de idioten. Laat ik het maar cru zeggen. Ze ziet ons als mens.”

Wat vindt u belangrijk aan een hulpverlener?

Ouders van kinderen met een ernstige verstandelijke beperking en ernstige gedragsproblemen willen vooral sámen met begeleiders de zorg voor hun kind vormgeven

Informatie-uitwisseling, betrokkenheid en dialoog zijn hierin dé bouwstenen om optimale afstemming te realiseren.

Ouders vinden het belangrijk hun kind als mens te zien:

“dat hij zich echt inleeft en dat hij mijn kind niet als een object ziet, maar hem als mens beschouwt.”

Wat vindt een hulpverlener zelf belangrijk?

Hulpverleners willen er zijn voor een cliënt: cliënten kunnen bij de hulpverlener terecht, geeft aandacht en vinden een onbevooroordeeld, luisterend oor.

De betrokkenheid van hulpverleners is groot en men wil vaak iets voor anderen betekenen, mensen helpen of terzijde staan.

“Ik ben absoluut geen type dat de hele dag op kantoor gaat zitten. Ik ben heel graag met mensen bezig, help mensen graag, maar voel me daar ook geen Florence Nightingale in of zo. Dat is overdreven. Ik voel me wel heel verwant met mensen, ik wil iets voor hen betekenen.”

Zien

Kansen:

Burgerschapsparadigma: cliënten zijn 'burger', gelijkwaardig, het recht om te kiezen

Empowerment:

Stimuleren van zelfbewustzijn en zelfbepaling

Partnerschap:

Samenwerking tussen cliënten, hulpverleners en sociale netwerken van cliënten

Belemmeringen:

- HOE vormgeven van empowerment en partnerschap?
- Vormgeving & toetsing van zorgaanbod door gebruik van protocollen, richtlijnen, procedures en kwaliteitsmetingen: 'nieuwe' kwaliteitskader
- Sociale netwerken: beperkt, weinig systematisch betrekken

Empowerment & Zelfbepaling

De zelfdeterminatie theorie van Deci en Ryan (2000) beschrijft dat ieder mens een psychologische basisbehoefte heeft aan autonomie, verbondenheid en competentiebeleving

Voldoening van de basisbehoeften is voorwaarde voor een optimale groei van een persoon en diens welbevinden en daarmee samenhangend tot een betere kwaliteit van bestaan

→ Autonomie, verbondenheid en competentie zijn belangrijke uitgangspunten in de ondersteuning en begeleiding van mensen met een verstandelijke beperking

Empowerment & Zelfbepaling

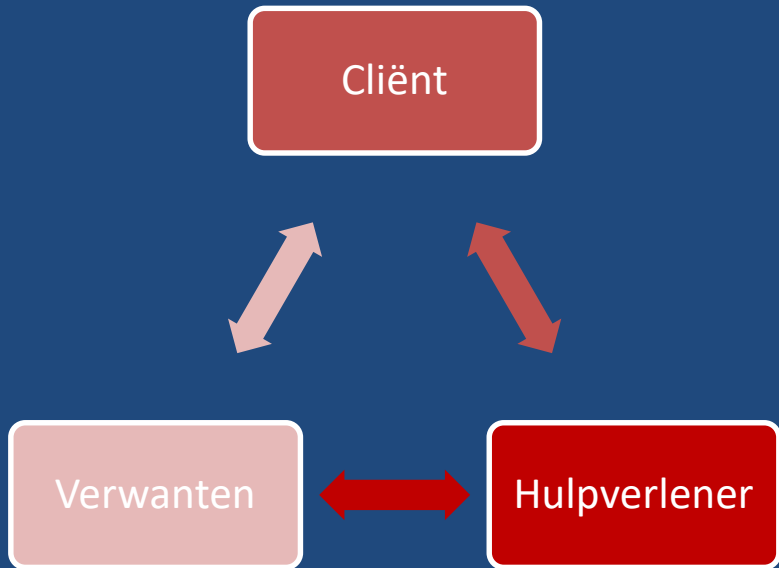
Recentelijk is de toepasbaarheid van ZDT bij mensen met een LVB onderzocht. Dit onderzoek¹ laat zien dat de centrale assumpties van de ZDT ook gelden bij mensen met een LVB:

- De drie psychologische basisbehoeften (autonomie, verbondenheid en competentie) zijn belangrijk voor optimaal welbevinden
- De sociale omgeving is belangrijk in het ondersteunen van deze drie psychologische basisbehoeften: autonomie ondersteunende omgeving

Binnen het Netwerk Samen Kunnen Kiezen (samenwerking AWVB – VU en alle aangesloten zorgorganisaties bij beide werkplaatsen) richt vervolgonderzoek zich ook op mensen met een matige verstandelijke beperking en mensen met een ernstige verstandelijke beperking

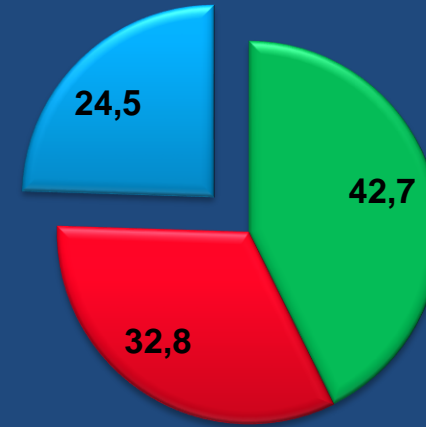
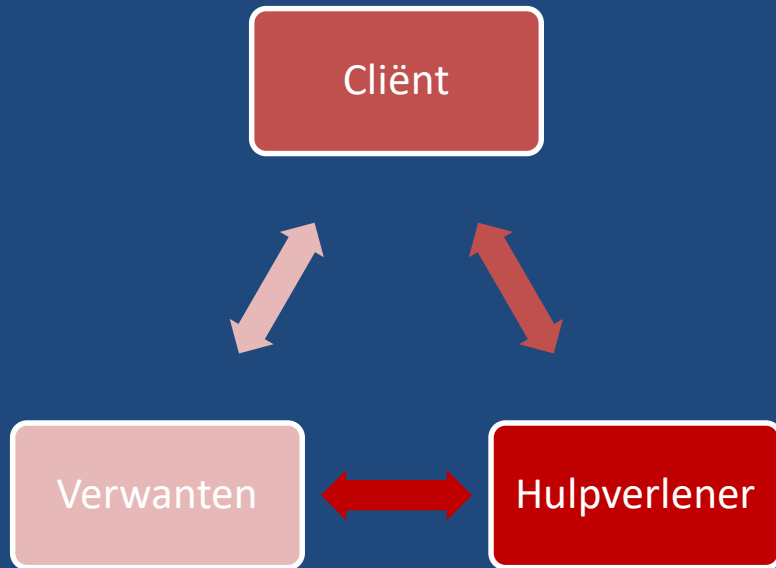

Partnerschap

- Cliënt: *“Vader en moeder zijn belangrijk voor mij, die weten wat ik heb, die weten wat ik doe, die weten wat ik nodig heb.”*
- Professional: *“Ze zal ons als eerste om hulp vragen, we zijn er altijd voor haar, daarna zou ze pas familie*
- Moeder van een cliënt: *“Mijn schoonmoeder vertelt alles aan mijn dochter, volgens haar valt het allemaal wel mee hoe beperkt ze is. Zij vindt dat ze gewoon alles met haar kan delen. Hierdoor ben ik constant met mijn man aan het afstemmen wat we wel en niet tegen zijn moeder kunnen zeggen, anders vertelt ze het aan onze dochter die daardoor van streek kan raken. Ik kan hierdoor geen ontspannen gesprek hebben met mijn schoonmoeder.”*inlichten, maar altijd zijn wij degene die haar ergens in begeleiden, ja wij zijn er natuurlijk.”

Partnerschap

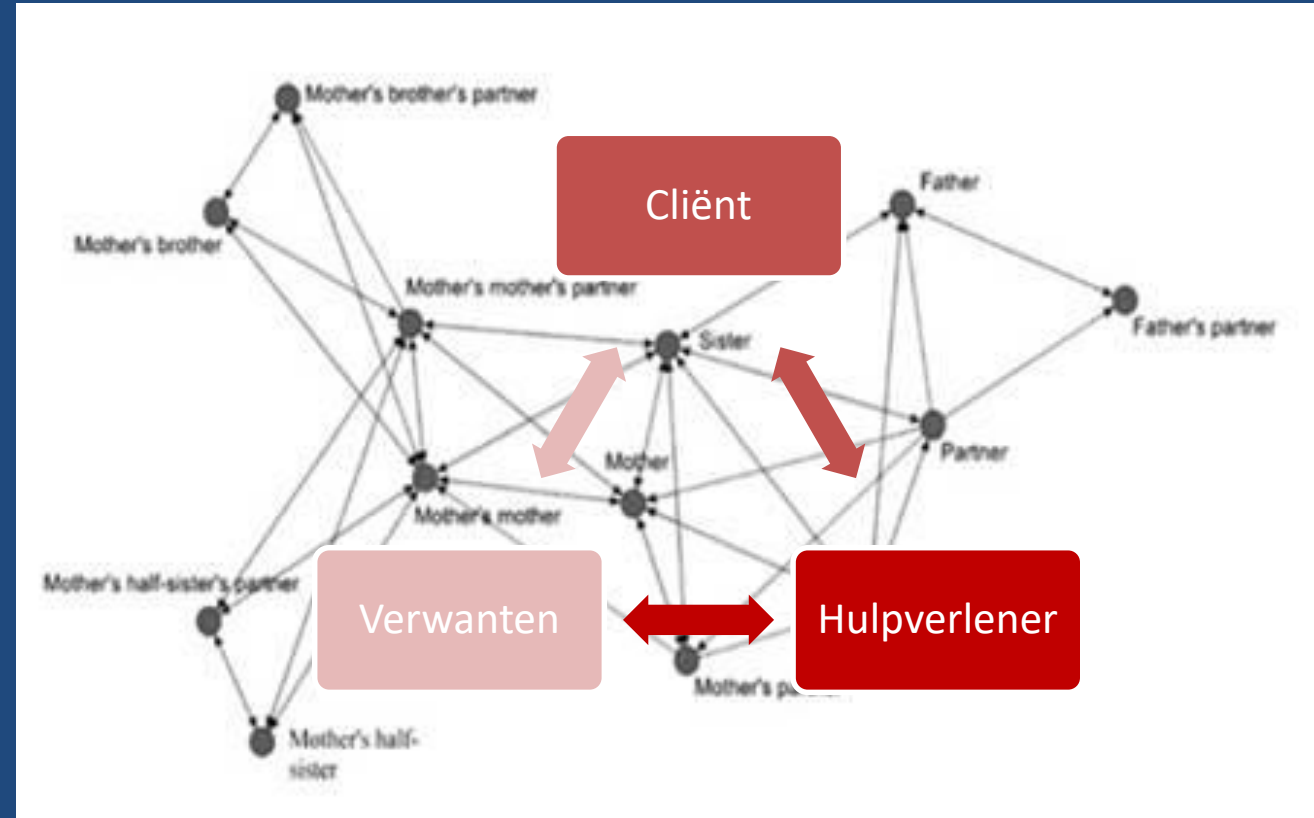

Opbouw netwerk LVB: familieleden (42.7%) vriendschappelijke contacten (32.8%) professionals (24.5%)

Partnerschap

Familie

Sociale steun die ouders ervaren invloed op hun psychologische en fysieke welbevinden (Cohen 2014) & steun aan kind (Boyd, 2002)

Bewogen worden

Menslievendheid als kader:
betrokkenheid en bereidheid om kennis en kunde iedere dag opnieuw aan te wenden voor wie dan ook.

Onderscheid

- aandacht (om zorg te 'zien')
- verantwoordelijkheid (om zich aangesproken te voelen en bewogen te worden)
- competentie (om in beweging te kunnen komen)

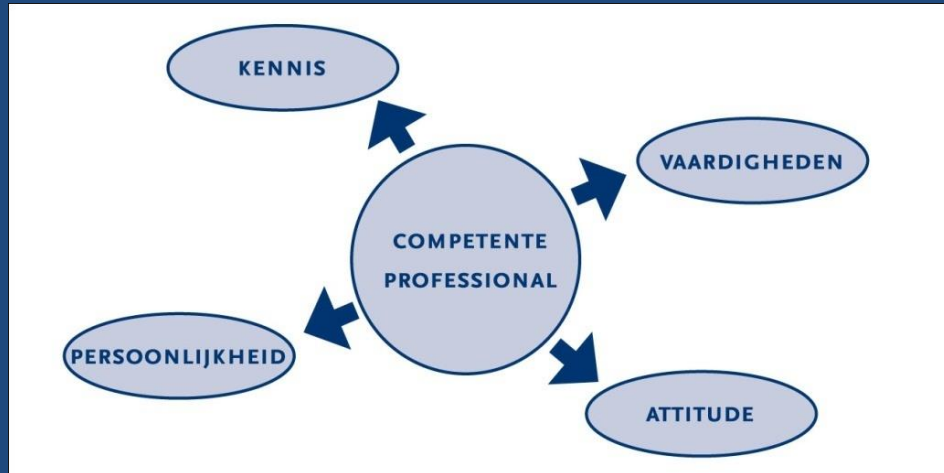
Menslievende professionaliteit
mededogen van een hulpverlener die geraakt is en in beweging komt

Bewogen worden

Rolopvatting hulpverlener

Competentie = de bekwaamheid om een professionele activiteit in een specifieke beroepscontext adequaat uit te voeren door de geïntegreerde aanwezigheid van kennis, vaardigheden en professionele gedragskenmerken (= attitude & persoonlijkheid)

Bekwaam en betrokken handelen: zowel vaktechnische als persoonlijke kwaliteiten inzetten

Bewogen worden

De Commission on Education of Health Professionals for the 21st Century (2010)

Het verwerven van de professionele competenties die nodig zijn om flexibel op de zorg- en hulpvraag van patiënten en cliënten te kunnen inspelen.

Benodigde competenties zijn o.a.:

- proactief denken en handelen
- goed kunnen communiceren
- de taal van de cliënt spreken
- de context van de cliënt niet uit het oog verliezen

Bewogen worden

Emotionele ondersteuning:

Troost, begrip en advies

Elkaar goed kennen: vertrouwen

Levenservaring

Tijd en oprechte aandacht

Praktische ondersteuning:

Van informatie krijgen tot samen doen

Zelfstandigheid vergroten centraal

Samen, verbondenheid, erbij horen

Gevoelens van exclusie en non-participatie

Attitude van begeleider

Normaal, serieus en gelijkwaardig

Positieve sfeer, humor, niet oordelen

Citaat

"Weet je wat het probleem is in deze maatschappij?" Mensen hebben niets met zorgorganisaties. Ik woon hier binnen deze organisatie, en als je hier woont, dan hoor je niet meer bij een groep. Omdat die mensen [in de samenleving] hun eigen leven hebben, ze samen zijn opgegroeid, en dan, plotseling, zou ik er ook bij moeten horen. Dat is voor hen niet nodig. Als alles goed gaat, met hun vrienden, de manier waarop het nu is, dan ben ik niet nodig. En dat klinkt hard". (Deelnemer 2, mannelijk, 27 jaar)

In beweging komen

Kennisontwikkeling en kennisdeling

Organische groei vanuit de klinische praktijk
Waar is behoefte aan? Hoe kunnen we werken vanuit partnerschap en empowerment? Hoe kunnen we werken vanuit menslievendheid?

Academische werkplaats:
Verbinding tussen praktijk en onderzoek
Een duurzaam samenwerkingsverband met als doel
academisering van de sector

Perspectief op kennis: ontsluiten van meerdere bronnen van kennis

Kennis

meer dan “science based kennis”: 3 soorten kennis van belang

Kennis
zorgvrager (client –verwant)

Onderzoeks-
kennis

Professionele
kennis

Perspectief op kennis: ontsluiten van meerdere bronnen van kennis

Wetenschappelijke kennis

Nieuwe kennis wordt niet automatisch in de praktijk gebruikt

Effecten kunnen uiteenlopen in verschillende culturele en situationele omstandigheden

Verwachtingen: evidence omzetten in bruikbare informatie kost heel veel tijd

Erkenning kennis is „halffabriekaat“

Vertaling van kennis naar de praktijk is noodzakelijk

Denk in termen van „co-creatie“ in plaats van „implementatie“

Perspectief op kennis: ontsluiten van meerdere bronnen van kennis

Professionele kennis

In de praktijk is vaak onbekend of interventies effectief zijn, soms onderzocht, vaak niet.

- Van practice based naar evidence based
- Het bouwen van een theorie

Ervaringskennis

Ervaringsdeskundigheid

- Opleidingen tot ervaringsdeskundigen
- Bij alle onderzoeksfasen betrekken, incl. de start van probleemanalyse

Perspectief op kennis: ontsluiten van meerdere bronnen van kennis

Ervaringskennis

Opleiden tot ervaringsdeskundigen

1. Eigen ervaringen: inzicht in eigen ervaringen
2. Ervaringen delen: ervaringskennis
3. Ervaringsdeskundigheid: ervaringskennis inzetten

Stimulans: Gewoon bijzonder (ZonMw)

Samen werken, samen leren (Disabilities Studies & AWVB)

Werk: Co-docent op de UvT, Co-onderzoeker,

(praktijk: ondersteuning van andere cliënten, coaching andere cliënten)

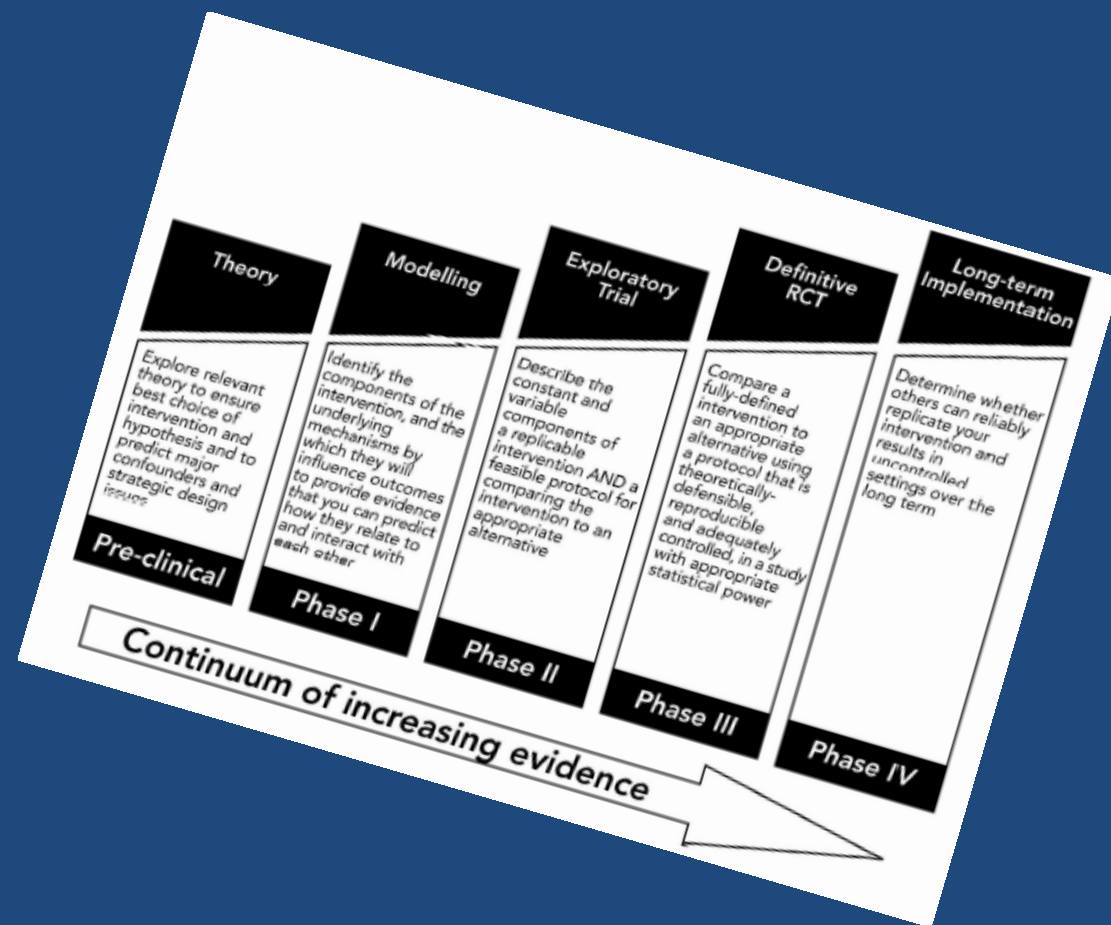
Perspectief op kennis: ontsluiten van meerdere bronnen van kennis

Professionele kennis:
Van practice based naar evidence based

Effectladder Veerman en Van Yperen

Campbell, M., e.a. (2000). Framework for design and evaluation of complex interventions to improve health

Het bouwen van een theorie, explorerend onderzoek, toetsend N=1, RCT, over contexten

In verbinding onderzoek doen

Kennisinfrastructuur wetenschap en praktijk via meerdere sporen:

- Onderzoeksprogrammering,
- Uitwisselen informatie, opzetten kennisinfrastructuur
- Langdurige samenwerking, volledige gelijkwaardigheid
- Win-win situatie
- Structurele, persoonlijke contacten op meerdere niveaus
- Science practitioners

In alle gevallen een volwaardige interactie nastreven tussen wetenschap, praktijk EN zorgvraag, op basis van gelijkwaardigheid.

In verbinding onderzoek doen

Structurele, duurzame samenwerking:
Zorgorganisaties, LFB , Universiteit

→ Gezamenlijk gedragen onderzoeksprogramma;
recente herijking

→ Samenwerking met opleidingsinstituten als
ROC's, RINO Zuid en Hogescholen, waarbij
vertaling van nieuwe kennis naar onderwijs
centraal staat

Dank voor uw aandacht